
Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій
Кафедра журналістики та філології

Ministry of Education of Ukraine
Sumy State University
Faculty of Foreign Philology
and Social Communications
Department of Journalism and Philology

XII

ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ

ДВАНАДЦЯТА МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

JOURNALISM EDUCATION IN UKRINE: WORLD-PROFESSIONAL STANDARDS

THE XIIth INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE

Суми, 8–9 червня 2016
Sumy, 8–9 June 2016

з нею, стане історією. Та життя все розставить на свої місця, а кохання ще стане важливим для любовного атеїста.

Світ повій і кримінальних злочинців, партійних босів і збоченців – реальність іншого твору Винничука. Скандальний роман «Діви ночі» розкриває жіночі таємниці та чоловічі слабкості. Представників протилежних планет поєднує саме любов, якою б вона не була змальована письменником. У фіналі до кожного героя приходить розуміння, наскільки боляче втрачати коханих: «Що за дивне почуття - любов? Чому воно розриває нам серця лише тоді, коли втрачаєш кохану, і ледве тліє, коли її маєш біля себе?».

У висновку зазначимо, що мовно-асоціативні засоби художньої актуалізації концепту 'кохання' засвідчують індивідуальний погляд письменника на зміст і структуру цього поняття: від ніжного, високого, трепетного почуття до відверто безсоромного, низького й вульгарного, що зумовлено авторським баченням людських стосунків у рамках змістових колізій його романів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Воркачев С. Г. Любовь как лингвокультурный концепт: монография / С. Г. Воркачев. – М.: Гнозис, 2007. – 288 с.
2. Ковбаса І. Містифікатор Винничук [Електронний ресурс] / Ірина Ковбаса // «ЛітАкцент». – 2009. – 25 Червня. – URL: <http://litakcent.com/2009/06/25/mistyfikator-vynnychuk>
3. Матвієнко Г. І. Химерно-антропологічний характер «буттєвого сміття» у романі Ю. Винничука «Мальва Ланда» / Г. І. Матвієнко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 12 (271), Ч. II. – С. 98–104.
4. Рябченко М. М. Концепт маски у творчості Юрія Винничука / М. М. Рябченко // Літературознавчі студії. – 2013. – Вип. 39 (2). – С. 360–366.
5. Семків Р. А. Бурлеск і пародія у творчості Юрія Винничука / Р. А. Семків // Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки. – 2015. – Т. 176. – С. 52–57.
6. Словник української мови: в 11 томах. – Т. 4. – К.: Наукова думка, 1973. – 840 с.

ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ СТАТЕЙ ПИЛИПА КАПЕЛЬГОРОДСЬКОГО ПЕРІОДУ ДИРЕКТОРІЇ

Юлія Коваль,
співробітник СумДУ

У роботі розглядаються публіцистичні статті Пилипа Капельгородського, надруковані в газеті «Лубенщина», з погляду їх жанрових особливостей та функціонального призначення у публіцистичному процесі початку ХХ ст.

Ключові слова: стаття, публіцистика, жанр.

PROBLEMATIC AND THEMATIC FOCUS OF ARTICLES BY PYLYP KAPELHORODSKYI DURING DIRECTORY

Yuliia Koval,
workmate, Sumy State University

Journalistic articles by Pylyp Kapelhorodskyyi, published in the newspaper «Lubenschyna», are considered in the work in terms of their genre features and functionality in the journalistic process at the beginning of XX century.

Key words: article, journalism, genre.

Публіцистичний процес в Україні початку ХХ ст. відзначився низкою соціально-економічних перетворень у житті народу. Поряд із Першою світовою війною країна пережила внутрішні політичні трансформації, пов'язані з ними національно-визвольні змагання і становлення радянської системи в державі. Указані процеси та явища яскраво відбилися в публіцистичній діяльності українських поетів і прозаїків, журналістів і громадських діячів.

У творчому доробку Пилипа Капельгородського, талановитого українського публіциста, є чимало критичних розвідок і статей, присвячених суспільно-політичній ситуації в Україні початку ХХ ст. Вони займають важливе місце у публіцистичному процесі й розвитку української держави в новому тисячолітті. Уваги заслуговують статті, надруковані у 1919 р. в газеті «Лубенщина». У цьому полягає *актуальність* нашого дослідження.

Життя і творчість земляка-публіциста Пилипа Капельгородського стала предметом досліджень науковця Л. Бойка. Він є упорядником томів вибраних творів письменника, автором книжок «Пилип Капельгородський. Нарис життя і творчості», «Історико-революційна проза П. Капельгородського», численних статей і розвідок, надрукованих у Всеукраїнських і місцевих виданнях. Також до питань життєвого і творчого шляху публіциста зверталися у своїх розвідках А. Чернов і В. Граб. Однак, багатий творчий доробок Пилипа Капельгородського досі залишається не впорядкованим повністю і не вивченим до кінця. Наукова новизна нашої роботи полягає в тому, що вперше досліджуються публіцистичні статті автора, опубліковані в газеті «Лубенщина».

Мета – дослідження особливостей і ролі статей Пилипа Капельгородського у публіцистичному процесі початку ХХ ст.

Об'єкт дослідження – публіцистичні статті Пилипа Капельгородського на шпальтах газети «Лубенщина». *Предмет* – тематика, проблематика, жанрові особливості та функціональна роль.

У роботі використані такі методи наукових досліджень, як біографічний, за допомогою якого визначені суспільно-економічні та політичні умови публіцистичної творчості автора; метод аналізу документальної інформації, зокрема статей публіциста, наукової літератури з обраної теми; контент-аналіз використаний для опрацювання змісту матеріалів, а класифікація й типологічний аналіз – для виокремлення головних тем і проблем опублікованих матеріалів, їх особливостей та функціональної ролі.

Український публіцист Пилип Капельгородський (1882–1938) народився у селі Городище (нині – Недригайлівський район). Навчався в Роменському духовному училищі. Пізніше – вчителював на Сумщині. За роки журналістської діяльності, письменницької творчості та громадської діяльності, публіцист чимало де побував: починаючи від Полтавщини, де працював учителем, а потім і директором Лубенської гімназії, аж до Кубані й Північного Кавказу, де здійснив численні економічні й культурні реформи та заходи, спрямовані на збереження народу Карангайщини.

У нашій розвідці акцентуємо увагу на періоді життя і творчості автора, пов'язаному з його роботою у 1919 р. в газеті «Лубенщина». У цей період публіцист підтримує Директорію. На його погляди значною мірою вплинули товариські відносини із Симоном Петлюрою ще з часів навчання у Полтавській духовній семінарії [7, с. 204–205]. Тому після повалення гетьманату Скоропадського наприкінці 1918р. Пилип Капельгородський 1 січня 1919р. випускає перший номер газети «Лубенщина». Плекаючи ідею відродження України, автор друкує матеріали на політичну тему, що займають ледь не всі сторінки газети. Через два тижні до Лубен увійшли більшовики і газету було заборонено. Відтак, світ побачило лише 10

номерів видання [4, с. 632]. Нами проаналізовано 5 опублікованих публіцистичних статей автора.

Досліджуючи матеріали автора, варто детальніше зупинитися, на визначенні поняття публіцистичної статті. На думку О. Тертичного, статтею є «...публікації, що аналізують певні ситуації, процеси, явища, закономірні зв'язки, що лежать в їх основі, з метою визначення їх політичної, економічної чи іншої значимості та з'ясування того, які позиції слід зайняти, як себе поводити, щоб підтримати або усунути таку ситуацію, такий процес, таке явище» [6, с. 66]. Науковець В. Галич вказує, що «публіцистична стаття – це невеликий за обсягом твір, який призначений здебільшого для друку в періодичних виданнях» [1, с. 360]. Варто зазначити, що публіцистична стаття відрізняється від звичайної тим, що має інші стильові ознаки. Дослідниця Н. Желіховська вказує, що це проблемність, тенденційність, суспільне звучання, полемічність і специфічна образність [3].

Тематика і проблематика статей Пилипа Капельгородського, опублікованих на сторінках «Лубенщини», стосується політичної ситуації в Україні початку ХХ ст. Автор аналізує події та процеси в державі під час правління Центральної Ради, гетьмана Петра Скоропадського, влади Української народної Республіки і приходу до керма більшовиків. Охоплюючи найбільш «нестабільні» роки в історії українського народу, публіцист детально описує й досліджує причиново-наслідкові зв'язки вищевказаних процесів та їх вплив на інші сфери життя суспільства. Як уже зазначалося, у період написання цих статей, Пилип Капельгородський є прибічником УНР і поділяє погляди соціалістів-революціонерів, підтримуючи петлюрівський рух [2, с. 154]. Так, у статті «Як це сталося» автор розповідає читачеві про становлення Української Народної Республіки. На контрасті невдач уряду Центральної Ради та повалення гетьманського режиму, публіцист окреслює завдання нової влади зі щирим сподіванням на успіх: «...час тепер якнайскоріше розв'язати чергові національні й соціальні питання, задовольнити всіх покривджених, загоїти всі неправди». Прихід до влади Директорії автор порівнює із хуртовиною, що «...повалила найміцніші престоли й повимітала всі панські привілеї на смітник до бабусі-історії».

До питань комунізму автор звертається у статтях «Чому селяни не хочуть більшовицької комуні?» і «Чи потрібна нам федерація з Москвою?». Публіцист аналізує основні ідеї комуністичного ладу, пропонуваного більшовиками, зокрема піддає критиці федеративні принципи й комуністичну систему управління економічними ресурсами. Зазначає, що ці ідеї зіграють на користь лише «Московської Совдепії», а сама Україна залишиться ні з чим і буде змушена «годувати усіх дармоїдів». Наприкінці автор робить висновок, що найбільш точно відображає тогочасні настрої народу: «Ясно, що нам з більшовицькою Москвою не по дорозі, доки вона не навчиться поважати нас по-сусідськи». У статті «265 літ московської неволі» Пилип Капельгородський досліджує історичні процеси в Україні, критикуючи політику московської держави від періоду Переяславської Ради. Починає аналізувати з моменту, коли «...вільна Україна приєдналася до Москви «як рівна до рівної», а замість того попала в московську неволю», і продовжує розглядати події початку ХХ ст. Публіцист задає читачеві питання, що явно є риторичним: чи слід повертатися до складу російської держави? Таким чином, у вказаних матеріалах охоплено найважливіші історичні віхи у житті країни. Як зазначає дослідник В. Граб, в особі Пилипа Капельгородського «відбилися історія національних визвольних змагань, революційної боротьби трудящих за соціальну справедливість, надія і трагедія українського відродження» [2, с. 151].

Особливостями статей є використання живої розмовної мови, експресивної лексики, яскравих порівнянь і тропів. Враховуючи прозовість творів, а також їх

аналітичність і фактографічність, автору вдалося використати притаманну публіцистиці образність. Наприклад, стаття «Оглашенні, ізидіте!» рясніє експресивними порівняннями, за допомогою яких публіцист змальовує повалення гетьманату Скоропадського: «Союзники з великого дива роззявили рота, що аж печінку видно! Добровольці закурили на той Кавказ, аж п'ятами світять! ... А «гетьман всея України» живим взятий на німецьке небо, де й досі «на Соломоні» ворожить, до кого ще на заробітки йти». У статті «265 літ московської неволі» автор вдається до метафоричності й персоніфікації, розповідаючи історію відносин української та російської держав: «Україна – найласіший кусень, яким 265 літ поживлялася Москва. Україною вона латала свої власні дірки. Україною затикала ненажерливу пельку своєї буржуазії».

Публіцистичні статті Пилипа Капельгородського вирізняються гостротою й «болючою» актуальністю. На них свого часу звернула увагу Леся Українка. У листі до своєї матері Олени Пчілки вона писала, що хоче запросити публіциста до постійного співробітництва в «Рідному краї», бо вважала, що у нього «виробляються нічого собі публікації» [5, с. 799-800]. Головна функція статей тісно пов'язана з їх публіцистичною спрямованістю: автор прагне вести діалог зі своїм читачем, викликати в ньому власні роздуми щодо описаних явищ і подій у творі, вплинувши на його свідомість; сприяти формуванню громадської думки та відповідної реакції суспільства на процеси в державі. Звертається Пилип Капельгородський до українського народу, показуючи тяжке минуле в його історії, починаючи від поневолення «вільної і незалежної» аж до невдач нових урядів ХХ ст., а також перспективи нового ладу при Українській Народній Республіці. Критикує більшовизм із його орієнтацією на комуністичний устрій, вказує на його недоліки.

Отже, статті Пилипа Капельгородського стали відгуком на проблеми українського суспільства початку ХХ ст. Розглядаючи історію розвитку держави, борючись за народ за самостійність і незалежність, публіцист простежує закономірності й негативні тенденції у діях влади, закликаючи читачів до негайних змін у політичній, економічній сферах життя країни. Окреслюючи у матеріалах наявний стан проблем, автор віддає перевагу новому політичному устрою. За допомогою образності й експресивності актуалізує події, явища і процеси в країні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Галич В. М. Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор : еволюція творчої майстерності : моногр. / В. М. Галич. – К. : Наук. думка, 2004. – 816 с.
2. Граб В. І. Капельгородський Пилип Йосипович / В. І. Граб // Реабілітовані історією. Полтавська область. Науково-документальна серія книг / упоряд. О. А. Білоусько. – Київ–Полтава : Оріяна, 2007. – Кн. 5. – С. 151–156.
3. Желіховська Н. С. Теоретичне обґрунтування публіцистики як виду літературної діяльності у працях В. Здорогеги [Електронний ресурс] / Н. С. Желіховська // Українське журналістикознавство. – 2006. – Вип. 7. – С. 6–14. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1677>
4. Історія української літератури ХХ століття : у 2 кн. : 1910–1930-ті роки : навч. посібник / за ред. В. Г. Дончика. – Кн. 1. – К. : Либідь, 1993. – 784с.
5. Косач-Кривнюк О. П. Леся Українка : Хронологія життя і творчості / О. П. Косач-Кривнюк. – Нью-Йорк : Українська Вільна Академія Наук у США, 1970. – 926с.
6. Тертычный А. А. Жанры периодической печати : учебное пособие / А. А. Тертычный. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 320с.
7. Чернов А. Пилип Йосипович Капельгородський / А. Чернов // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету. – Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2012. – № 1(26). – С. 204–210.